

VEILEDER TIL KOMMUNENE OM JOD-BEREDSKAP VED ATOMHENDELSER

1. Hvorfor inngår jodtabletter i atomberedskapen i Norge?

Ved en atomulykke nær eller i Norge kan radioaktivt jod bli spredd via luften i så store mengder at det tas opp i skjoldbruskkjertelen hvis man puster inn forurenset luft eller inntar forurenset mat og drikke. Jodtabletter blokkerer opptaket av radioaktivt jod i skjoldbruskkjertelen og reduserer risikoen for kreft i denne. Tablettene har en konsentrasjon av jod som er mye større enn i kosttilskudd.

Det er spesielt viktig at barn og unge under 18 år, gravide og ammende har tilgang til jodtabletter fordi de har størst risiko for å få kreft i skjoldbruskkjertelen etter å ha blitt utsatt for radioaktivt jod. Det kan i helt spesielle situasjoner også være aktuelt å anbefale tabletter til voksne mellom 18 og 40 år, mens de over 40 år har svært liten risiko for å få kreft i skjoldbruskkjertelen som følge av radioaktivt jod, og trenger ikke ta jod-tabletter.

Ved en atomulykke der radioaktivt jod blir spredd via luften vil det normalt også gis råd om innendørsopphold i inntil 2 døgn, såkalt "innmelding". Det er derfor viktig at tablettene er lagret der man oppholder seg. Kriseutvalget for atomberedskap ([Atomberedskap i Norge - DSA](#)) har anbefalt at den enkelte husstand har jodtabletter tilgjengelig hjemme og at kommunene oppbevarer jodtabletter ved skoler, barnehager, helsestasjoner og andre kommunale institusjoner, slik at de kan deles ut ved en atomhendelse som påvirker Norge. Det kan også være aktuelt å dele ut tabletter til dem som ikke har det hjemme, dersom inntaket skal skje senere på kvelden eller på en fridag.

Jodtabletter skal ikke deles ut før Kriseutvalget for atomberedskap anbefaler det.

2. Hva skal til for at Kriseutvalget for atomberedskap gir råd om inntak av jodtabletter?

Dersom det inntreffer en atomhendelse med radioaktivt utslipp nær eller i Norge, vil Kriseutvalget fortløpende informere befolkningen og kommunene om dette i alle medie- og informasjonskanaler. Dersom situasjonen tilsier at det *kan* bli aktuelt å dele ut jodtabletter, vil kommunene bli bedt om å gjøre forberedelser til dette. Dette vil skje før et radioaktivt utslipp når befolkede områder. Dersom jodtabletter blir nødvendig å bruke, vil Kriseutvalget gi tydelig beskjed om *hvem* som skal ta jodtabletter og *når* de skal tas. Andre tiltak kan også bli aktuelle. Som eksempel ble tiltak for beitedyr innført i landbruket etter utslippet fra Tsjernobyl i 1986, men det var ikke nødvendig for innbyggerne å innta jodtabletter den gangen.

3. Hvilket ansvar har kommunene for å ivareta atomberedskapen?

Kommunenes beredskapsansvar for jodtabletter følger av bla. sivilbeskyttelsesloven §14 og §15 og helseberedskapslovens § 2-2 (*planlegging og krav til beredskapsforberedelser og beredskapsarbeid*) samt utfyllende forskrifter. Det følger av forskrift om miljørettet helsevern mv. § 5 annet ledd, som er hjemlet i folkehelseloven § 28, at kommunen ved en miljøhendelse knyttet til helseskadelige miljøfaktorer skal iverksette nødvendige tiltak for å forebygge, håndtere og begrense negative helsekonsekvenser. Folkehelseloven avgrensar ikke kommunens plikter kun til befolkningen som er folkeregistrert i kommunen, og skiller ikke mellom innenfor eller utenfor åpningstid. Det er bare Kriseutvalget for atomberedskap som skal gi råd om bruk av jodtabletter, men kommunene skal videreformidle rådet. Se også DSAs plangrunnlag for kommunal atomberedskap på www.dsa.no.

4. Hva bør kommunen gjøre for å etablere jod-beredskap i tråd med anbefalingene?

1. Kommuneadministrasjonen må kontrollere at kommunen har jodtabletter tilsvarende antall innbyggere under 18 år, gravide og ammende som oppholder seg i kommunen på dagtid (inkl. videregående skoleelever), og bestille flere tabletter hvis nødvendig: [Bestilling av jodtabletter til kommunene - Helsedirektoratet](#)
2. Kommunen må kopiere opp informasjon til foresatte i samme antall, dvs. et papireksemplar til hver innbygger under 18 år: [Informasjon til foresatte om utdelte jodtabletter](#).
3. Kommunen må anskaffe plastposer med lukking (lynlåspose) og merkelapper som kan klistres på disse i samme antall, dvs. en lynlåspose til hver innbygger under 18 år
4. Skoler, barnehager og kommunale institusjoner må innhente skriftlig samtykke fra foreldre om at tabletter kan deles ut til deres barn i skole/barnehagetiden dersom det anbefales av Kriseutvalget for atomberedskap. Samtykket gjelder fram til barnet/eleven fyller 16 år. Fra fylte 16 år kan barnet selv skrive under samtykkeskjema. [Forslag til mal for samtykkeskjema til jodtabletter](#).
5. Skoler, barnehager og kommunale institusjoner må klargjøre skjema for dokumentasjon av samtykke og utdelte jodtabletter, der innhentet samtykke registreres på det enkelte barn. [Forslag til skjema for dokumentasjon av samtykke og utdelte jodtabletter](#).
6. Kommunen må sørge for at jodtabletter, informasjonsark til foresatte, dokumentasjonsskjema, tomme lynlåsposer, merkelapper og sprittusjer lagres på en trygg måte ved den enkelte skole, barnehagene eller kommunale institusjon, slik at dette er tilgjengelig på kort varsel dersom bruk av jodtabletter blir aktuelt. Kommunen skal til enhver tid ha oversikt over hvor tablettene befinner seg og ha informasjon om dette på sine nettsider.

5. Hva må kommunens skoler, barnehager, helsestasjoner og andre institusjoner gjøre dersom Kriseutvalget anbefaler inntak av jodtabletter i kommunal åpningstid?

1. Finn fram jodtabletter, informasjonsark til foresatte, dokumentasjonsskjema og sprittusjer.
2. Del ut jod til hvert barn i henhold til anbefalt dosering på informasjonsarket, og skriv ned dette i dokumentasjonsskjemaet.
3. Påse at hvert enkelt barn svelger jod-dosen med litt vann. Skriv dato og klokkeslett på barnets underarm med sprittusj for å markere når inntaket skjedde.
4. Fyll ut informasjonsark til foresatte med barnets navn, dato og klokkeslettet da inntaket skjedde.

6. Hva må kommunens skoler, barnehager, helsestasjoner og andre institusjoner gjøre dersom Kriseutvalget for atomberedskap anbefaler at inntak av jodtabletter skal skje etter kommunal åpningstid eller i helger?

1. Dersom et varsel fra Kriseutvalget kommer utenfor kommunal åpningstid, må ansatte ved den enkelte institusjon kontaktes og bes om å komme på jobb for å klargjøre jodtabletter til barn i kommunen som ikke har dette hjemme (ikke nattestid). Dersom et varsel fra Kriseutvalget kommer innenfor kommunal åpningstid, men inntaket av jod skal skje etter åpningstid, må de ansatte klargjøre jodtabletter til alle barn som ikke har dette hjemme, slik at anbefalt dose og informasjonsskriv kan sendes med barna hjem.
2. De ansatte må finne fram jodtabletter, informasjonsark til foresatte, dokumentasjonsskjema, tomme lynlåsposer, merkelapper og sprittusjer.
3. Alle barn som man ikke med sikkerhet vet har jodtabletter hjemme, skal få utdelt dette i lynlåspose samt informasjonsark til foresatte med påført navn, fødselsår, dosering av jod og klokkeslett for når dosen skal inntas.
4. Legg jodtablett med anbefalt dosering (NB - kan være mindre enn 1 tablett for yngre barn) i lynlåsposen. Skriv på posen: tablettens navn, dosering og klokkeslett for inntak. Skriv det samme inn i dokumentasjonsskjemaet.